

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่คนในชุมชนให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เดิมมีการเลี้ยงสัตว์อยู่กันตามชนเมือง หรือตามชนบท ความเจริญที่ขยายตัวจากเมืองใหญ่ไปสู่ชนบทเนื่องจากประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้ฟาร์มปศุสัตว์เข้าใกล้ชุมชนมากขึ้น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนที่อยู่ในชุมชนกับคนที่ทำฟาร์มปศุสัตว์มีมากขึ้น เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์มปศุสัตว์ ได้แก่ ของเสียจากฟาร์ม (Farm Disposal) ซึ่งประกอบไปด้วย สัตว์ตาย (Death Animal), มูลสัตว์ (Feces) วัสดุรองพื้น (Litter) น้ำเสีย(Waste Water) ฝุ่น (Dust) กลิ่น (Odor) และแมลง (Flies) (ศิริ, 2541: 7 - 9) ในการทำฟาร์มสุกรก็มีปัญหาเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ในการสร้างฟาร์มสุกร โดยปกติเจ้าของฟาร์มจะเลือกแหล่งที่ตั้งห่างไกลจากชุมชนมาก แต่เมื่อความเจริญของชุมชนมีมากขึ้น การขยายแหล่งที่อยู่อาศัยก็เข้าใกล้ฟาร์มมากขึ้น หรือการสร้างแหล่งท่องเที่ยว เช่นสถานที่ตากอากาศ (Resort) หมู่บ้านจัดสรร การขยายชุมชนที่มีต่อเนื่องและรวดเร็ว ทำให้เข้าใกล้บริเวณที่สร้างฟาร์มเดิม และสิ่งที่ไม่พียงคือ ปัญหเรื่องกลิ่นและน้ำเสีย

ปัญหาของการเลี้ยงสัตว์ คือ การทิ้งขยะของเสียอันได้แก่ มูล ปัสสาวะ น้ำล้างคอก และอุปกรณ์การเลี้ยงลงสู่ดิน การเกิดแมลงวัน กลิ่นเหม็นของมูล ปัสสาวะสัตว์ และปริมาณแก๊สพิษที่เกิดขึ้นจากมูลที่หมัก แก๊สพิษที่เกิดจากการสลายตัวของมูลสัตว์โดยตรง คือแก๊สแอมโมเนีย และแก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์ (แก๊สไข่เน่า) แก๊สที่ผลิตขึ้นมานี้มีผลกระทบต่อสุขภาพของคนและสัตว์เลี้ยงโดยตรง (พันทิพา, 2539 : 121)

ถึงแม้ว่าเจ้าของฟาร์มจะได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และพยายามปรับปรุงและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดีขึ้น แต่ก็ไม่มีตัวชี้วัด (Indicator) มาตรฐาน (Standard) การทำฟาร์มสุกร ทั้งในฟาร์มที่เกิดขึ้นใหม่ และฟาร์มที่มีอยู่เดิม เช่นจะต้องใช้พื้นที่เท่าใดต่อการผลิตสัตว์ ต้องลงทุนเรื่องบำบัดน้ำเสียขนาดไหนจึงจะเหมาะสม โดยกำหนดค่ามาตรฐานของฟาร์มขึ้น (สัตว์เศรษฐกิจ, 2541:17) ปัญหาที่เจ้าของฟาร์มได้รับคือ การรวมตัวต่อต้านของคนในชุมชนเพื่อให้ฟาร์มย้ายออกนอกพื้นที่ โดยอ้างปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าว รัฐเองก็ไม่ได้เป็นตัวกลางที่เด่นชัดนักในการแก้ปัญหา หรือกำหนดขอบเขตแหล่งปศุสัตว์อยู่ร่วมกับชุมชนได้โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม (ศิริ, 2541:8) ปัญหาความไม่ชัดเจนระหว่างชาวบ้านในชุมชน และเจ้าของฟาร์ม จนบางครั้งชาวบ้านในชุมชนใช้กฎหมาย เช่น ปิดกั้นถนนเข้าฟาร์ม เผาฟาร์ม อันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แทนที่จะหัน

หน้าเข้ามาเจรจากันเพื่อแก้ไขปัญหาให้ยุติธรรมพร้อมทั้งหามาตรการในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนออกมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของฟาร์มได้อย่างดี (สัตว์เศรษฐกิจ, 2541: 17)

ในการทำกรวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาในพื้นที่ ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เนื่องจากเป็นแหล่งชุมชนและมีฟาร์มสุกรอยู่เป็นจำนวนมาก จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของกรมปศุสัตว์ จังหวัดลำพูน (2541) พบว่า จังหวัดลำพูนมีทั้งหมด 7 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ โดยอำเภอเมืองเมืองลำพูนมีประชากรสุกรรวม 21,798 ตัวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อำเภอแม่ทา และอำเภอป่าซาง มีจำนวนประชากรสุกร 12,471 ตัว และ 10,558 ตัว ตามลำดับ ตำบลป่าสักเป็นตำบลที่มีจำนวนประชากรสุกร 6,675 ตัว มากที่สุด รองลงมาคือ ตำบลศรีบัวบาน และตำบลบ้านกลาง มีจำนวนประชากรสุกร 3,724 และ 3,414 ตัว ตามลำดับ พบปัญหาการต่อต้านของชาวบ้านเกี่ยวกับปัญหามลภาวะ และยังไม่สามารถหาข้อยุติระหว่างผู้ประกอบการฟาร์มและชาวบ้านได้ แม้จะมี อบต. และหน่วยงานรัฐเข้ามาเป็นตัวกลางก็ตาม ซึ่งทั้งสองฝ่ายก็ไม่สามารถหาข้อกำหนดสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน เพื่อให้ฟาร์มสุกรนำไปแก้ไขให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ เพื่อให้ชาวบ้านและฟาร์มสุกรสามารถอยู่ร่วมกันได้ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาทัศนคติของชาวบ้านในชุมชนต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากฟาร์มสุกร เพื่อให้ได้ทราบถึงปัญหา และสิ่งที่ชาวบ้านต้องการแก้ไข และพร้อมที่จะยอมรับหากฟาร์มสุกรได้ปฏิบัติตามความต้องการนั้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนในตำบลป่าสัก ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมจากฟาร์มสุกร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ กับทัศนคติของประชาชนในตำบลป่าสัก ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมจากฟาร์มสุกร
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาของประชาชนในตำบลป่าสัก เมื่อมีปัญหามลภาวะจากฟาร์มสุกรในชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

ใช้กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการควบคุมมลภาวะในฟาร์มสุกร เพื่อให้ฟาร์มสุกร และชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง

สมมุติฐานของการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ของประชากรตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมจากฟาร์มสุกร

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการศึกษานี้ ซึ่งเป็นประชาชน ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ซึ่งประกอบด้วย 17 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,621 ครัวเรือน และมีประชากรรวม 10,280 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) มีทั้งหมด 2 ปัจจัย ประกอบด้วย

1.1. ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ

- 1) อายุ
- 2) เพศ
- 3) การศึกษา
- 4) อาชีพ
- 5) รายได้
- 6) ตำแหน่งในชุมชน
- 7) การมีส่วนร่วมในการทำงานในฟาร์ม
- 8) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่อการทำการเกษตร
- 9) ความรู้เกี่ยวกับฟาร์มสุกรในชุมชน

1.2. ลักษณะทางภูมิศาสตร์

- 1) ทิศและที่ตั้งของฟาร์ม อยู่ด้านใดของบ้าน
- 2) ระยะทางจากบ้านไปยังฟาร์มสุกรที่อยู่ใกล้ที่สุด

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือทัศนคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมจากฟาร์มสุกร ได้แก่ ทัศนคติ มลสัตว์ วัสดุรองพื้น น้ำเสีย ฟุ้ง กลิ่น แมลงวัน เสียง

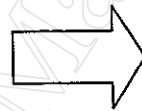
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิด แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variable)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable) /

1. ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ
 - 1.1. อายุ
 - 1.2. เพศ
 - 1.3. การศึกษา
 - 1.4. อาชีพ
 - 1.5. รายได้
 - 1.6. ตำแหน่งในชุมชน
 - 1.7. การถือกุศของเจ้าของฟาร์มต่อชุมชน
 - 1.8. การมีส่วนร่วมในการทำงานในฟาร์ม
 - 1.9. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่อการ
ทำการเกษตร
2. ลักษณะทางภูมิศาสตร์
 - 2.1. ทิศและที่ตั้งของฟาร์มอยู่ด้านใดของบ้าน
 - 2.2. ระยะทางจากบ้าน ไปยังฟาร์มที่อยู่ใกล้ที่สุด

ทัศนคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม
จากฟาร์มสุกร

นิยามศัพท์

ทัศนคติ หมายถึง แนวความคิด หรือความรู้สึกทางจิตใจของประชาชนต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม วัดโดยใช้ระดับคะแนนโดยจัดช่วงคะแนนเป็น 5 ช่วง ซึ่งระดับทัศนคติที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีช่วงคะแนน 4.50 – 5.00 เป็นต้น

การเกื้อกูลของเจ้าของฟาร์มต่อชุมชน หมายถึง การที่ฟาร์มได้ช่วยเหลือชุมชนในเรื่องต่างๆ เช่น การบริจาคปัจจัยให้ชุมชน, การให้ความร่วมมือแก่ชุมชน, การเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อชุมชน เป็นต้น วัดโดยใช้ระดับคะแนน โดยจัดช่วงคะแนนเป็น 3 ช่วง คือ ได้รับประโยชน์น้อย, ได้รับประโยชน์ปานกลาง, ได้รับประโยชน์มาก มีช่วงคะแนน 1.00 – 1.66 ,1.67 – 2.32 ,2.33-3.00 ตามลำดับ

การทำงานในฟาร์ม หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าไปทำงานในฟาร์ม และมีรายได้เลี้ยงชีพจากการทำงานในฟาร์ม

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่อการทำการเกษตร หมายถึง ความรู้ในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากการทำการเกษตร วัดโดยใช้ระดับคะแนนโดยมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 3 หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจสูง ต่ำสุด เท่ากับ 1 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจน้อยแบ่งจำนวนชั้นเป็น 3 ชั้นโดยใช้แบบสอบถามปิด

ความรู้เกี่ยวกับฟาร์มสุกรในชุมชน หมายถึง ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับปริมาณฟาร์มจำนวนสุกร และการจัดการสิ่งแวดล้อมของเจ้าของฟาร์ม

ปริมาณฟาร์มสุกรในชุมชน หมายถึง จำนวนฟาร์มสุกรในชุมชน ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

จำนวนสุกรที่เลี้ยงในฟาร์ม หมายถึง ปริมาณสุกรที่แต่ละฟาร์มควรเลี้ยงตามความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

การจัดการสิ่งแวดล้อมของฟาร์ม หมายถึง การปรับปรุงหรือแก้ไขสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในฟาร์ม โดยใช้ความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

การเป็นเจ้าของฟาร์ม หมายถึง การเป็นเจ้าของฟาร์มสุกรในตำบลป่าสัก

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ หมายถึง ลักษณะตำแหน่ง, ที่ตั้ง, ทิศทาง, ระยะทาง จากบ้านของประชาชนในชุมชน ไปยังฟาร์มสุกร

ระยะทางจากบ้านไปยังฟาร์มที่อยู่ใกล้ที่สุด หมายถึง ระยะทางจากบ้านประชาชนในตำบลป่าสัก ไปยังฟาร์มสุกรในระยะที่ใกล้ที่สุด

สัตว์ตาย หมายถึง สุกรที่ตายในฟาร์ม

มุลสัตว์ หมายถึง มุลสุกร

วัดครองพื้น หมายถึง วัสดุที่ใช้ปูพื้นฟาร์มสุกรเพื่อลดกลิ่น ลดความชื้น และลดฝุ่น เป็นต้น
การได้รับประโยชน์จากชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการถือฤกษ์ของ
เจ้าของฟาร์มสุกรวัดโดยจัดช่วงแถมคะแนนเฉลี่ย โดยมีน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.66 คะแนน
สูงสุดเท่ากับ 3 คะแนน ต่ำสุดเท่ากับ 1 และจัดช่วงคะแนนเป็น 3 ช่วง คือ ได้รับประโยชน์น้อย,
ได้รับประโยชน์ปานกลาง, ได้รับประโยชน์มาก เป็นต้น

กลิ่น หมายถึง อากาศที่ไม่สามารถหายใจได้ ทำให้รู้สึกเหม็น กลิ่นเหม็นที่เกิดจากมูล
สุกร สัตว์ตาย น้ำเสีย การเผา การหมัก เป็นต้น

เสียง หมายถึง เสียงร้องของสุกร